

САМОЙЛОВА Л.І.,
здобувач

*Інститут
міжнародних відносин
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ ВСТУПУ КРАЇН БАЛТІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

З того часу як Балтійські держави проголосили однією з головних цілей зовнішньої політики інтеграцію в ЄС вони активно здійснюють зовнішню політику і розвивають співробітництво у цьому напрямі.

Будучи переконаними що НАТО є не єдиною системою безпеки в регіоні та прагнучи зберегти і вдосконалити механізми демократії та забезпечити стабільний економічний розвиток, країни Балтії використовують всі форми та методи з метою тіснішої співпраці між ними та ЄС, а також набуття повноправного членства в цій організації. Якою ж є зовнішня політика Балтійських держав стосовно цього раніше економічного, а тепер і політичного союзу?

В історичному плані відносини держав Прибалтики та ЄС можна поділити на декілька етапів:

1. 1991-1995 – Початковий етап;
2. 1995-1999 – Асоційоване членство Латвії, Литви та Естонії в ЄС;
3. 1999- теп. час – ведення переговорів про вступ.

Початковий етап

Історія відносин розпочалась 27 серпня 1991 року коли Європейський Союз офіційно визнав незалежність Балтійських держав. На самому початку ЄС не займав важливого місця у зовнішній політиці цих держав, вони більше зосереджувались на укріпленні незалежності, розширенні присутності в світі (шляхом відкриття нових дипломатичних представництв, та приєднання до міжнародних організацій). Проте в 1993 році, після того як Литва та Естонія приєднались до Ради Європи це питання постало на порядку денному балтійської зовнішньої політики. Так, уряд Естонії, який був сформований після виборів 1992 року, проголосив членство в ЄС довготерміноюю ціллю, а тісніші зв'язки з Західно-Європейським Союзом розцінював як визначальний елемент досягнення цієї цілі. Було створено робочу групу, яка б готувала матеріали для переговорів з ЄС (7 грудня 1993 р.). Одними з основних висновків цієї робочої групи було те, що Естонія не повинна залишитись ізольованою периферією та що приєднання до Європейського Союзу зробить Естонію мостом між Європою та Росією¹.

Щодо Литви, то як зазначає Ейтвідас Баярнас, голова департаменту багатосторонніх відносин Литовського МЗС: "З самого початку основною ціллю зовнішньої політики Литви було: розширювати свою присутність в Європі та світі, розвиваючи розгалужену мережу міжнародних зв'язків та стаючи активними партнерами чи учасниками всіх важливих економічних, політичних та військових організацій. Поглиблюючи двосторонню та багатосторонню співпрацю з європейськими країнами, вона дає всім зрозуміти, що не є нейтральною державою, а прагне приєднатись до НАТО та ЄС"².

Аналізуючи наявні матеріали можна також дійти до висновку, що Балтійські держави розцінюють ЄС як:

- ефективний механізм співпраці у різних галузях,
- надійний гарант безпеки та стабільності в Європі,
- інституцію яка може значно сприяти економічному розвитку, розбудові демократії та вирішенню інших проблем Балтійських країн пов'язаних з перехідними процесами.

Визначившись із зовнішньополітичними пріоритетами держави почали вести переговори з Євросоюзом про поглиблення співпраці. Вони увінчались успіхом і 18 червня 1994 року між Балтійськими державами та ЄС було підписано договори про вільну торгівлю, які вступили в силу 1 січні 1995 року. Це створило можливості для країн членів отримати доступ до ринків ЄС, а також залучити значний обсяг іноземних інвестицій.

Прагнувши поглибити політичне співробітництво Балтійські держави приєднались в 1993 до т.зв. Європейського пакту стабільності, ме-

тою якого було підвищення безпеки в Європі. Вони вважали це справді важливим етапом у розбудові своєї зовнішньої політики, оскільки цей пакт, що мав форму конференцій був одним із засобів, за допомогою якого вони могли донести свою позицію до решти європейських країн та посилити з ними співробітництво. Так наприклад Литва під час перших 5 конференцій, що відбулись в 1993-1995 років робила наголос на посиленні прикордонного співробітництва та добросусідських відносин, співпраці з Калінінградською областю, а також посиленні контролю за міграцією та транзитом на східних кордонах Балтії³.

В цей час держави проводять лінію зовнішньої політики спрямовану на те щоб їм надавали той самий статус, що і країнам центральної Європи. Це їм в деякій мірі вдавалося про що може свідчити, наприклад, надання їм 9 травня 1994 року статусу асоційованих членів Західно-Європейського Союзу, який крім них це отримали Болгарія, Чехія, Угорщина, Польща та Румунія. Це давало їм можливість брати участь в постійній Раді ЗЕС. Пропонувати свої концепції безпеки, а також брати участь у військових заходах з ЄС. Крім цього з Балтійськими державами, на тих самих засадах що і з країнами центральної Європи було підписано угоду про асоційоване членство. Найбільші дипломатичні успіхи при підписанні цієї угоди мала Естонія, яка наполягала на тому, щоб з неї було виключено пункт про те, що вона є країною з перехідною економікою. За словами естонського прем'єр-міністра Юрі Луїка, перехідний період займає не менше, ніж 10 років, і якщо б цей пункт був би включений в угоду, то Естонія могла б розраховувати на членство в ЄС аж після закінчення цього періоду. В результаті довгих дискусій цей пункт було вилучено.

Щоб досягти однієї зі своїх стратегічних цілей зовнішньої політики – вступу до ЄС Балтійські країни посилюють співробітництво в існуючих механізмах співпраці, між Союзом та країнами не членами ЄС. Так Балтійські держави беруть участь у політичному діалозі ЄС в рамках так званої “спільної політики в галузі безпеки та зовнішніх зносин” (Common Foreign and Security Policy), яка була затверджена в 1991 році на самміті в Маастрихті. Механізми співробітництва були передбачені ще в перших договорах та угодах підписаних між країнами Балтії та ЄС. Так в “Угоді про торгівлю, економічну та комерційну співпрацю між ЄС та Литвою” 1993 р. є положення про політичний діалог, що передбачає зустрічі на рівні міністрів та вищих посадових осіб та обмін інформацією стосовно зовнішньої політики сторін⁴. Крім цього в рамках CFSP існує напрям, відомий під назвою Північний вимір ЕС, який було створено за ініціативою прем'єр-міністра Фінляндії Пааво Ліпонена в 1997 р. В тому ж році європейська рада затвердила план дій у північному вимірі⁵.

Географічно північний вимір покриває регіони Балтійського, Північного та Баренцового морів. Щодо функціональної структури, то він включає такі галузі співробітництва як: енергетика, безпека АЕС, транспортна інфраструктура, охорона природи, торгова та екологічна співпраця, правосуддя, соціальний та медичний захист та ін.

Метою П.В. є спрямувати увагу та стратегічні інтереси ЄС в Північну Європу та збалансувати дві політико-економічні осі – Північну та Південну. На думку Яакко Бломбера – одного з керівників зовнішньополітичного відомства Фінляндії – “зі вступом нашої держави до ЄС у нього з’явилися спільні кордони з Росією і ми хочемо, щоб вони були гарантом безпеки, а також воротами для співробітництва”. Цей проект є дуже важливим для держав Прибалтики, оскільки він залучає до діалогу їх східного сусіда, що дає можливість активного співробітництва з ним, а також зменшити напруження між Росією та Заходом, що дуже важливо для Балтійських держав, які прагнуть забезпечити собі гарантії безпеки з боку цієї країни. Так, наприклад, Литва виступає за якнайширше включення Калінінградської області до співробітництва в рамках цього проекту. В. Ушакас, заступник міністра закордонних справ Литви під час його візиту до Росії 29.06.1999 запропонував розробити декілька проектів, спрямованих на посилення взаємодії в галузі енергетики та розвитку інфраструктури регіону.

Асоційоване членство

В даний момент основна співпраця між державами Прибалтики та ЄС відбувається в рамках Угоди про асоційоване членство (Європейської угоди), яка була підписана 12 червня 1995 р.⁶. Вона створила умови для політичного діалогу та співпраці пов’язаної з освітою, культурою, фінансами та ін. Також в ній передбачено співпрацю в таких формах: багатосторонні зустрічі; зустрічі на найвищому рівні; на рівні вищих посадових осіб (Political Directors); співробітництво в міжнародних організаціях та ін.

З цього моменту Балтійські держави спрямовують свою зовнішню політику на поглиблення співробітництва в вищезгаданих формах, а також в рамках наступних інституцій створених для постійного діалогу між ЄС та асоційованими членами:

- **Асоційована Рада** – найвищий рівень, зустрічі проводяться 2 рази на рік, вирішуються найзагальніші питання, рішення є обов’язковими для обох сторін.
- **Асоційований комітет** – рівень вищих посадових осіб, зустрічі проводяться 1 раз на рік, обговорюються проблеми, що виникають в рамках Угоди про Асоційоване членство.

- Підкомітети – рівень експертів та робочих груп, обговорюються проблеми в окремих галузях;
- Парламентський комітет – передбачає зустрічі між парламентськими групами асоційованого члена та Європейського парламенту.

Співробітництво в інших міжнародних організаціях відбувається, наприклад, в рамках ОБСЄ або ООН, де держави співпрацюють з багатьох питань, перш за все безпеки, економічного розвитку, роззброєння, охорони навколишнього середовища та ін. Існує також співпраця у формі декларацій спільних позицій, заяв, намірів та ін. Так тільки за 4 квартал 2000р. Литвою та ЄС було зроблено близько 2000 таких декларацій. З 1999 року в рамках спільної політики в галузі безпеки та зовнішніх відносин функціонує ультрасучасна система зв'язку, яка має велику кількість ступенів захисту і покликана сприяти безпечній передачі та обміну даними між секретаріатом ЄС та країнами – асоційованими членами. Отже, як бачимо, ефективні механізми для політичної співпраці існують і Балтійські держави їх активно використовують про що свідчить той факт, що всі 3 держави запрошено взяти участь у переговорах про вступ.

Аналізуючи такі офіційні джерела зовнішньої політики такі, як “Щорічне послання Президента Литовської республіки” 2000р., “Резолюцію Сейму Литви стосовно інтеграції литовської республіки в Європейський Союз” від 19 січня 2001 року, “Програму уряду Литовської республіки на 2000-2004 рр.”, “Карту реформ: майбутні плани Естонії в галузі інтеграції” 1997 р., “Основні напрями політики безпеки Естонії” та ін. можна прийти до висновку, що серед завдань, які стоять на порядку денному сучасної зовнішньої політики держав Балтії стосовно Європейського Союзу є:

- прискорення інтеграційного процесу;
- поліпшення ефективності співпраці в уже існуючих рамках та механізмах;
- недопущення перетворення своїх держав на пасивних спостерігачів які б не мали ніякого, або мали дуже обмежений вплив на прийняття рішень та здійснення політики в рамках цієї організації;
- сприяння трансатлантичному співробітництву.

Проте найголовнішим завданням є набуття повноправного членства в ЄС, саме тому Латвія, Естонія та Литва подали відповідно 27 жовтня, 24 листопада та 8 грудня 1995 р. заявки про вступ до цієї організації.

Але набути повноправного членства нелегко, оскільки для цього потрібно переконати дійсних членів, прийняти відповідні рішення та відповідати цілому ряду критеріїв. Так в підсумковому комюніке засідання Європейської ради в Копенгагені (22 червня 1993 р.) було сказано, що країни Центральної та Східної Європи, які мають велике бажання стати членами ЄС, можуть розпочати процедуру вступу, як

тільки вони будуть готові виконати умови необхідні для цієї процедури. На ньому також було затверджено ряд критеріїв, яким має відповідати держава щоб стати повноправним членом ЄС. В 1995 р. було прийнято так звану "Білу книгу ЄС", в якій були зазначені вимоги та рекомендації ЄС, які держава має виконати для того щоб увійти до цієї організації. Згідно з цими документами держави повинні:

- мати стабільні демократичні інститути, верховенство права, механізм захисту прав меншин та повагу до прав людини;
- створити розвинуту ринкову економіку та конкурентоздатне виробництво;
- бути готовими взяти зобов'язання виконувати завдання, які мають решта країн членів, і в тому числі дотримуватись принципів політичного, економічного і монетарного союзу.

Критерії поділяються на економічні, політичні та інші групи.

Політичні критерії: вільні та чесні вибори; демократичний порядок переходу влади; імплементація принципу розподілу влад, наявність умов для вільного розвитку та діяльності демократичних інституцій, боротьба проти корупції; повага політичних, цивільних, культурних та ін. прав та забезпечення рівноправності між чоловіками та жінками.

Економічні критерії:

- а) наявність ринкової економіки: рівновага між попитом та пропозицією на основі вільної взаємодії ринкових суб'єктів, лібералізація цін та торгівлі, максимально низькі експортні та імпорتنі бар'єри, макроекономічна стабільність (стабільність цін, сильна фінансова система);
- б) здатність витримувати економічну конкуренцію і наявність значного матеріального та нематеріального капіталу, який включає розвинуту ринкову інфраструктуру, а також проведення досліджень, які стосуються економічного розвитку; ефективні структурні реформи, широкий доступ фізичних та юридичних осіб до державного фінансування.

Третя група критеріїв пов'язана з такими питаннями як приведення стандартів ЄС законодавства, адміністративної структури та ін. Ці вимоги також були закріплені в таких документах ЄС як "Звіт про заявки, подані країнами, які бажають набути членства в ЄС" 1997 р. та в щорічних звітах Єврокомісії про виконання вимог необхідних для вступу в ЄС та ін.

Однією з основних задач зовнішньої політики країн Балтії у цьому напрямі є довести та переконати Європейський Союз у тому що вони є гідними членства в ЄС та роблять максимум від них залежного, щоб бути готовими до вступу в цю організацію. Вони також мають надію на те що це не займе багато часу. Так Естонія та Латвія вважають, що вони будуть готовими до вступу в ЄС в 2003, Литва – в 2004.

Прагнучи підвищити імідж своєї країни в очах Європейської комісії Литовський парламент в травні 2000 року прийняв важке і затратне рішення – закрити 1-й блок атомної електростанції в Ігналіані.

Ведення переговорів про вступ до ЄС

Дипломатичні зусилля Балтійських держав призвели до того, що на Люксембурзькому самміті (грудень 1997р.) Європейська Рада, беручи до уваги рекомендації Європейської комісії, вирішила розпочати переговори з Естонією щодо її вступу в ЄС. Таке ж саме рішення щодо Латвії та Литви було ухвалено двома роками пізніше – 11 грудня 1999 р. на Гельсінкському засіданні Європейської Ради. На Люксембурзькому самміті було проголошено так званий диференційований підхід відповідно до якого переговори про вступ ведуться з кожною країною окремо і результати переговорів будуть залежать виключно від її заслуг⁸. В той же час як на зустрічі в Гельсінкі було оголошено, що кінцевий термін вступу в ЄС не буде залежати від дати початку переговорів, тому країни, яким надали це право, матимуть подібні шанси на вступ з рештою країн-претендентів.

Надання права Естонії розпочати переговори раніше від інших Балтійських держав породило велику бурхливу хвилю думок, коментаріїв та версій. Так Європейська Рада мотивувала своє рішення кращими показниками економіки та швидким проведенням реформ в Естонії. Проте багато литовців та латишів думали інакше. Так Клаудіюш Маніюкас, керівник одного із структурних підрозділів МЗС Литви, посилаючись на Свена Арнсвальда з фінського інституту міжнародних відносин, який заявив, що Естонія була не набагато попереду інших країн, вважає, що на рішення ЄС вплинули не лише економічні фактори⁹.

Литовський міжнародник Йонас Чічінскас говорить, що порівняльний аналіз звітів Єврокомісії щодо країн членів не дає дуже чітких та переконливих аргументів стосовно до зробленого вибору і вважає, що Єврокомісія використовує різні підходи стосовно оцінки проведених реформ¹⁰. В іншій праці говориться, що замість чіткої методології Єврокомісія використовувала підходи, які були більш сприятливими для одних країн та дискримінаційними для інших¹¹. Тому ці науковці вважають, що рішення Європейської Ради базувалось більше на геополітичній основі, тобто було пов'язане з бажанням Заходу викликати якнайменше роздратування Росії (оскільки навіть такий російський геополітик – націоналіст як О. Дугін вважає, що Естонія не належить до одного з Росією геополітичного простору і тому приєднання її до Західних інституцій викличе якнайменший спротив з боку Росії).

Так чи інакше, проте рішення було прийняте і решті Балтійських країн довелося активізувати свої дипломатичні зусилля та прискорити реформи, що призвело до того, що в 1999 році з ними ЄС також погодився розпочати процедуру ведення переговорів про набуття членства.

Партнерство заради вступу

На самміті в Люксембурзі було започатковано рамкову програму “Партнерство заради вступу”, яка охоплює всі питання, пов’язані з інтеграцією країн претендентів на вступ до ЄС. Вона розробляється для кожної держави окремо після проведення ряду консультацій і визначає коротко- та середньотермінові пріоритети, пов’язані з набуттям членства, а також механізми та інструменти покликані регулювати надання технічної та фінансової допомоги, Перші версії таких програм були розроблені в 1998 році.

В рамках партнерства кожною країною-кандидатом мала розроблятися “Національна програма імплементації вимог ЄС”. В ній мають зазначитися кінцеві та проміжні цілі, що мають бути досягнуті в рамках партнерства, а також часові рамки їх досягнення. Проекти таких програм розробляються країною претендентом і передаються Європейській комісії, яка слідкує за їх виконанням і відображає це у регулярних звітах Комісії Європейській Раді.

Організація переговорів

Переговори відбуваються на спеціальних конференціях з питань вступу (Accession Conferences)¹². На них делегації ЄС та країн членів відкривають, обговорюють, узгоджують та закривають проблеми, пов’язані з набуттям членства.

Згідно з рішенням Люксембурзького самміту переговори відбуваються з кожною країною поетапно. Весь переговорний процес поділений на розділи, які об’єднують однотипні проблеми. На конференціях про вступ беруть участь представники 15 держав-членів ЄС, країни кандидати та Європейської комісії. Головує на переговорах представник тієї країни, яка в момент ведення переговорів головує в ЄС.

Переговори відбуваються за наступними принципами:

1. Принцип незалежності проблем: думки та позиції, висловлені під час обговорення однієї з проблем не впливають на обговорення інших проблем.
2. Принцип універсальності “нічого не вирішено, поки все не вирішено”. Остаточні та тимчасові домовленості по будь-якій з проблем певного виду не вважаються досягнутими поки не узгоджено всі проблеми цього виду.

Конференція про вступ відбувається на декількох рівнях. На рівні міністрів зустрічі проводяться, як правило, 2 рази на рік; на рівні уповноважених вести переговори – 4 рази на рік, а на рівні експертів можуть відбуватися будь-коли, якщо це необхідно, і якщо сторони про це домовились. Переговорам претендує так звана процедура *скрінінгу*, під час якої Європейська комісія вирішує наскільки значним був прогрес у країні, що прагне вступити в ЄС. І якщо прогрес був достатнім, то Єврокомісія дає дозвіл на відкриття відповідного розділу.

В кожному раунді може розглядатись будь-яка кількість розділів, за бажанням держави-кандидата. Балтійські держави проводять переговори використовуючи тактику “від найлегшого до найважчого”, тобто на початку переговорів вони відкривають ті розділи, які викликають найменше суперечностей між ними та ЄС. Так, на квітень 2001 року Естонія мала закритими 18 з 31 проблеми, Литва 13 з 31, Латвія – 11 з 31. В Литві на квітень 2001 року було відкрито 23 проблеми, що свідчить, що Литва досягла значного прогресу стосовно імплементації вимог ЄС у відповідних галузях. Після того, як будуть розкриті всі проблеми, договір про вступ буде вважатись готовим і буде підписаним на зустрічі на найвищому рівні між ЄС та країною-претендентом у цій країні.

Щоб забезпечити якісне функціонування переговорного процесу велика увага була приділена балтійськими країнами, структурній організації їх сторін на цих переговорах.

Проаналізувавши ці структури, можна зробити висновок, що Балтійські держави мають добре організовану гнучку систему органів, які забезпечують ефективне функціонування та підготовку до переговорів. В цій структурі можна виділити такі групи органів:

Центральні – до яких входять президент, парламент та уряд. Вони забезпечують легальну основу для функціонування переговорного процесу, визначають основні стратегічні цілі та завдання пов’язані з інтеграцією до ЄС.

Представницькі – постійні представництва та делегації, які ведуть переговори про вступ до ЄС. Вони безпосередньо представляють інтереси держав перед органами та державами членами ЄС.

Координаційні – координаційні комітети, ради та ін, які забезпечують взаємодію багатьох структур на різних рівнях.

Спеціалізовані – робочі групи, та підрозділи відповідних міністерств та відомств, які забезпечують підготовку різного роду законопроектів, позиційних матеріалів, експертних оцінок та рекомендацій.

Організаційно-технічні – секретаріати делегацій, які здійснюють відповідну технічну підтримку і координують підготовку основної та допоміжної інформації та імплементацію вимог ЄС.

Не останню роль у надійному відстоюванні інтересів зіграла саме чітка організація переговорного процесу. Про успіхи держав на цих переговорах можуть свідчити такі факти, як закриття Латвією, Литвою та Естонією відповідно 11, 15, та 17 розділів переговорів. А також кількість місць у майбутніх інституціях ЄС.

Прагнучи пришвидшити процес інтеграції офіційний Таллінн восени 1999 року шокував Європу своїм наполегливим прагненням приєднатись до зони євро, не чекаючи на прийняття Естонії до ЄС. Наприкінці 1999 року Європейська Комісія затвердила програму економічного розвитку Естонії на 2000-2003 рр., якою передбачається проведення урядом цієї країни і надалі жорсткої монетарної політики та скорочення бюджетного дефіциту. На думку уповноваженого Єврокомісії з питань економіки та фінансів Педро Солбеса, якщо Естонія виконає всі показники, зафіксовані ухваленою програмою, то вона не матиме проблем зі вступом до Євросоюзу в вже в найближчі декілька років¹³.

Щодо Латвії, то зусиллями законодавців було впроваджено близько 400 правових актів, як відповідають нормам ЄС, що за рівнем гармонізації внутрішнього законодавства із законодавством ЄС, вивело Литву на 5-6 місця серед інших країн-кандидатів на вступ до цієї структури. Литва також не збирається залишатись позаду і оголосила, що вона вже в 2003 році буде повністю готова до вступу в ЄС

Фінансова допомога Європейського Союзу

Є три фінансові інструменти за допомогою яких спільнота підтримує підготовку країни до вступу в ЄС: PHARE, ISPA та SAPARD.

PHARE – основним завданням є сприяння Центральній та Східній Європі у їх підготовці до вступу в ЄС в широкому значенні – досягнення стандартів, виконання вимог ЄС та ін.

Одним з найдієвіших механізмів співробітництва в рамках PHARE програма "Twining", яка була започаткована в 1991 році. Її метою є розробка та реалізація проектів в таких галузях як розвиток управління в різних галузях. Twining передбачає співпрацю між керівниками певної структури держави – асоційованого члена та відповідними керівниками держави-члена ЄС з метою реалізації спільних проектів в окремих галузях.

Лише в Литві за 1998-2002 р. було реалізовано 37 проектів Twining, а загалом програмою PHARE було виділено 43 млрд. EUR.

ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) є чимось середнім між програмою фінансової підтримки країн-кандидатів (PHARE) та програмою підтримки країн-членів – Cohesion Fund (Об'єднуючий фонд). ISPA функціонує в рамках програми партнерства заради вступу

(Accession Partnership) та Національної програми імплементації вимог ЄС. Вона розроблена для надання допомоги в галузі навколишнього середовища та транспорту. Для того, щоб вона функціонувала необхідно країною – претендентом на вступ розробити відповідні стратегії. Такі стратегії були розроблені міністерствами транспорту, навколишнього середовища та закордонних справ. В сфері екології ISPA фінансує в основному ті проекти, які вимагають багато капіталовкладень: постачання питної води, переробка відходів, зменшення забруднення повітря. В транспортній галузі метою ISPA є фінансування проектів спрямованих на розширення мережі трансєвропейських магістралей з метою кращого зв'язку між ЄС та країною-претендентом, а також на побудову магістралей, які б зв'язали національні транспортні системи з Трансєвропейською мережею.

Серед пріоритетів ISPA в транспортному секторі – розвиток залізничних та автомобільних доріг, портів та аеропортів. У 2000 році Литвою було подано на розгляд 7 проектів: 2 в екологічному і 5 в транспортному, а всього в цьому ж році Литва, в рамках цієї програми, отримала 50 млн. EUR.

SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) – ціллю є підготувати країну претендента до участі в спільній сільськогосподарській політиці, ознайомити з процедурами та механізмами сільського господарства ЄС. В рамках SAPARD розробляється велика кількість проектів по фінансуванню структурних змін та розвитку сільської місцевості. В рамках цієї програми акумулюється щороку 520 млн. EUR. Програмою передбачається розробка спеціальних національних планів відповідно до вимог передбачених директивами Європейської ради №1268/1999. Цей план передбачає наступні заходи в галузі сільського господарства та розвитку:

1. Інвестиції в сільськогосподарські підприємства.
2. Покращення процесів переробки та маркетингу сільського та рибного господарств.
3. Розвиток та інвентаризація економічної діяльності.
4. Розвиток інфраструктури сільської місцевості.
5. Лісонасадження та покращення лісового господарства.
6. Екологічно чисті сільськогосподарські методи.
7. Розвиток професійних навичок.
8. Технічне сприяння.

Тому, як бачимо, Балтійським країнам не доводиться вирішувати проблеми, пов'язані зі вступом до ЄС. В цьому їм активно допомагає сам Євросоюз.

Отже, відносини країн Балтії з Європейським Союзом мають складний та багатогранний характер, співробітництво відбувається як в політичній, економічній так і в інших галузях. Країни Балтії поки що єдині серед пострадянських країн, які змогли завдяки ефектив-

ному проведенню структурних реформ та взаємним дипломатичним крокам домогтися дозволу на початок переговорів з Європейським Союзом. Цей факт свідчить також про те, що вступ пострадянських країн до Євроатлантичних інституцій є реальним і Україні потрібно врахувати досвід цих країн, якщо вона хоче досягнути стратегічної цілі у зовнішній політиці, визначеної указом Президента України №615, – вступу в Європейський Союз.

Якщо порівняти розвиток відносин між балтійцями та НАТО і між балтійцями та ЄС, то можна помітити, що останній напрям є менш проблемним, оскільки позиція Росії стосовно розширення ЄС на Схід виглядає зовсім по-іншому. Так вона розглядає ЄС як такий, що не становить такої небезпеки як НАТО і на думку багатьох спеціалістів, може незабаром і сама подати заявку про вступ. Це було одним з вирішальних факторів того, що Балтійська дипломатія мала на цьому напрямі значніші успіхи. І політичний діалог, що вівся між ЄС та ННД Балтії був набагато результативнішим.

ПОСИЛАННЯ

- ¹ Naab M. Estonia and Europe: Security and Defence, Chaillot Paper. Paris: Institute for Security Studies of Western European Union, June 1995.
- ² Bajarnas E. Lithuania's Security Dilemma, Chaillot Paper. Paris: Institute for Security Studies of Western European Union, June 1995.
- ³ http://www.urm.lt/data/3/EF219125834_eida1.htm – Background of the European Union and Lithuania.
- ⁴ "Orientation for a Union Approach towards the Baltic Sea Region," Communication from the Commission to the Council, 25 October 1994;
- ⁵ "Council Conclusions on the European Union policy vis-a-vis the Baltic Sea Region".
- ⁶ European Agreement – <http://www.euractiv.com/cgi-bin/eurb/cgint.exe/35216-435?714&1015=8&1014=EUROPAEUINTEURLXENLIFDAT1998EN298A030901HTML>
- ⁷ European parliaments report on Estonia.
- ⁸ Commission Opinion on Estonia's Application for membership of the European Union (July 1997).
- ⁹ Claudijus Maniokas. Methodology of the EU Enlargement: A Critical Appraisal // Foreign Policy Review. – 1998. – № 9.
- ¹⁰ Jonas Chichinskas "Progress Report: Discussion in Lithuania // Lithuanian Foreign Policy Review. – 1999. – № 2 – P.33,41.
- ¹¹ Miklovaite V. Vareikis E. The Baltic States and EU Enlargement // Lithuanian Foreign Policy Review. – 1998. – №6.
<http://www.euro.lt> – The European Committee under the Government of the Republic of Lithuania
- ¹² Экономические ведомости. (Таллинн). – 1999. – 12 сентября.
- ¹³ Воронов В. Балтийская политика России: поиск стратегии //Международная экономика и международные отношения. – 1998. – №6.

Надійшла до редакції 28.01.2002